

Gäller för: Verksamhet Radiologi barn

Giltig från: 2025-01-15

Innehållsansvar: Maria Hultenmo, (marwi59), Sjukhusfysiker

Giltig till: 2027-01-15

Granskad av: Håkan Caisander, (hakst5), Överläkare

Godkänd av: Yvonne Simrén, (yvosi1), Verksamhetschef

Lokala strålskyddsregler

Kontrollerat område

Allmänt

En lokal eller plats där verksamhet med röntgenstrålning bedrivs ska utgöra kontrollerat område om den årliga stråldosen till en arbetstagare skulle kunna överskrida 6 mSv¹.

I anslutning till lokalens alla ingångar skall skylt märkt ”Kontrollerat område” finnas, se bild 1.

Kortfattade lokala strålskyddsregler skall anslås i anslutning till lokalens skyltning av kontrollerat område.

Manöverrum klassas ej som kontrollerat område om strålskärning finns i samtliga väggar, dörrar och fönster mot undersöknings/behandlingsrum. I strålskärmad manöverrum uppfylls dosrestriktionen för vistelse för allmänhet (0,1 mSv per år¹).

1 SSMFS 2018:1 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om grundläggande bestämmelser för tillståndspliktig verksamhet med joniserande strålning.

Bild 1: Korrekt skyltning för lokaler klassade som kontrollerat område.

Tillträde

Då röntgenverksamhet pågår

Arbetstagare som befinner sig i kontrollerat område vid undersökning/behandling skall vara behörig, d v s ha tillräcklig kompetens för att vidta relevanta strålskyddsåtgärder.

För att vara behörig skall arbetstagare ha uppfyllt utbildningskraven enligt rutin [Strålsäkerhet vid arbete med fast genomlysningsutrustning på Drottning Silvias barnsjukhus](#).

Endast arbetstagare som bidrar till arbetet får vistas i kontrollerat område under pågående undersökning/behandling. Undantag kan ges för följande besökare som under tillsyn av behörig personal kan tillåtas vistas i kontrollerat område vid undersökning/behandling: studenter som utbildas för att arbeta i verksamhet med strålning, tolk samt stödjande anhöriga (>18 år). Stråldoser till besökare skall mätas med direktvisande dosimeter eller motsvarande ¹.

Övriga får ej vistas i kontrollerat område under undersökning/behandling. Övriga ska skyddas som allmänhet.

Då röntgenverksamhet ej pågår

Behörig personal ska se till att reglerna nedan för ”Säkerhet avseende låsning av strålningsmöjlighet” är uppfyllda. Personal som är anlitade av SU för att utföra arbete i lokal klassad som kontrollerat område, t ex lokalvårdare, vaktmästare, hantverkare och sköterskor från vårdavdelning, får vistas i lokalen utan tillsyn då ingen röntgenverksamhet pågår under förutsättning att reglerna nedan för ”Säkerhet avseende låsning och strålningsmöjlighet” är uppfyllda och att personalen har genomfört utbildning Strålsäkerhet: Lokalvårdare (SU) i [Lärportalen](#). Ifall någon knapp/pedal av misstag aktiveras ska behörig personal underrättas.

Säkerhet avseende låsning av strålningsmöjlighet

Behörig personal ska se till att strålningsmöjligheten på röntgenutrustningen spärras efter avslutad undersökning/ behandling eller att röntgenutrustningen stängs av.

Om detta inte är möjligt på röntgenutrustningen eller i arbetsflödet skall utrustningen lämnas i sådant läge att strålning inte är möjlig förrän ny patient registreras. Fotpedaler till röntgenutrustning skall hängas upp/ställas undan på ett sådant sätt att oförutsedd strålning undviks. Då ingen undersökning/ behandling pågår och ingen behörig arbetstagare befinner sig i det kontrollerade området eller tillhörande manöverrum skall ingångar från allmänna utrymmen, t ex korridorer och väntrum, vara stängda (företrädesvis låsta).

Skyddsutrustning

Personlig strålskyddsutrustning (exempelvis blyglasögon, kjol och väst) och övriga nödvändiga strålskyddshjälpmedel (exempelvis mobilt-, tak- och bordshängt strålskydd) ska användas. Behörig arbetstagare ska se till att besökare, som vid undantag tillåts vistas i lokalen under undersökning/ behandling, är rätt skyddade (se Tillträde).

Nödsituationer

Behörig personal ska känna till utrustningens nödstoppfunktion Vid strålningsrelaterad nödsituation ska sjukhusfysiker och medicinteknisk ingenjör kontaktas².

Praktiska strålskyddsregler i kontrollerat område

I dessa lokaler får endast personer vistas som har kunskap om praktiskt patient- och personalstrålskydd när verksamhet med strålning bedrivs (enligt kursplan och riktlinjer).

Behörig personal skall se till att besökare, som vid undantag tillåts vistas i lokalen under undersökning/behandling, är informerade om att:

1. Använda personligt strålskydd
2. Hålla avstånd från patienten
3. Om möjligt stå på detektorsidan vid sidoprojektion
4. Använda de mobila strålskydd som finns på avdelningen
5. Vid 3D-rotationer skall avstånd och ytterligare stålskärmning vidtas, om man inte kan placera sig i manöverrum.
6. Där direktvisande dosimetrar finns skall de användas och placeras utanpå strålskyddsförklädet.

Relaterad information

Rutin - Kategoriindelning

Rutin - Skydd av arbetstagare och allmänhet i lokaler

[Rutin - Strålsäkerhetskompetens](#)

[Rutin - Strålsäkerhet vid arbete med fast genomlysningsutrustning på Drottning Silvias barnsjukhus](#)

[SSMFS 2018:1 Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om grundläggande bestämmelser för tillståndspliktig verksamhet med joniserande strålning.](#)

Arbetsgrupp

Maria Hultenmo, sjukhusfysiker, MFT

Isabelle Nilsson, sjukhusfysiker, MFT

Maria Larsson, sjukhusfysiker, MFT

Pernilla Jonasson, sjukhusfysiker, MFT

Granskare

Yvonne Simrén, verksamhetschef Radiologi barn

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Radiologi barn

Innehållsansvar: Maria Hultenmo, (marwi59), Sjukhusfysiker

Granskad av: Håkan Caisander, (hakst5), Överläkare

Godkänd av: Yvonne Simrén, (yvosi1), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9802-1816834204-1262

Version: 4.0

Giltig från: 2025-01-15

Giltig till: 2027-01-15